

Kelly

Rafel Gallego / Sergi Belbel

Teatro
Principal

Kelly

Teatre

Són la peça invisible de la cadena. L'esquena on descansa un model predador, la lumbàlgia del turisme de masses. Les Kellys, lasquelimpian, les cambreres de pis dels hotels conjuguen conceptes que gairebé sempre van de la mà: migració, precarietat laboral, discriminació de gènere, esforços, de vegades, extrems, per guanyar-se la vida. Des de fa uns anys les kellys representen també la lluita, organitzada, per sortir de les ombres, per assolir els estatus laborals i socials que els hi pertoquen. Un combat, mediàtic i institucional, que recentment s'ha traduït en algunes victòries parcials. Kelly parla d'aquesta lluita i de les seves protagonistes; dels seus desitjos, de les seves aspiracions, els seus dubtes i les seves certeses. Tot a través d'una mirada carregada d'ideologia, de feminisme i d'ansia per canviar les coses. Una mirada, dura i tendra a la vegada, reflectida en el mirall de la principal indústria –gairebé única– d'aquest racó del món.

Una producció del Teatre Principal de Palma. Rafael Gallego ha estat resident del Teatre Principal durant la temporada 2019/2020. Aquesta obra, Kelly, és el resultat d'aquesta cooperació. Amb el suport de l'associació Kellys Unión Baleares.

MARÇ

Divendres 26

Dissabte 27

Diumenge 28

Durada 80 minuts

Idioma català i castellà

Preu de 8 a 25 euros

Dramatúrgia

Rafel Gallego

Direcció

Sergi Belbel

Intèrprets

Eva Barceló

Alicia Garau

Pat Aguiló

Lluqui Herrero

Núria Fiol

Xavier Núñez

Escenografia

Max Glaenzel

Assistent d'escenografia

Josep Iglesias

Disseny del vestuari

Pau Aulí

Disseny de llums

Kiko Planas

Ambientació musical

Pere Campaner (TP)

Ajudant de direcció

Marga López

Regidor

Miquel Aguiló

Col·labora: Institut Públic del Teatre Municipal de Manacor

Kelly, l'emoció d'un projecte

Sergi Belbel, director de *Kelly*

Quan en Josep Ramon Cerdà em va cridar per oferir-me un projecte de producció per al Teatre Principal de Palma vaig dir que sí tot d'una, gairebé a ulls clucs. Primer per una raó ben simple: sento Mallorca com la meva segona terra, és la terra de tota la meva gran família política, i els meus fills se senten gairebé tan mallorquins com catalans. En segon lloc, perquè el que ha succeït teatralment a les Balears en els darrers deu, quinze anys, em sembla un fenomen fascinant, tant per una eclosió dramàtica de noves veus (algunes ja consolidades) com pel talent de les seves i els seus intèrprets i equips artístics, com també per la fidelització creixent del públic (l'exemple impressionant de Manacor) i una diversificació d'espais i de companyies i produccions petites i mitjanes d'altíssima qualitat. En tercer lloc, per donar suport a la nova direcció artística del Principal, en mans d'un dramaturg i director que segueixo i aprecio des de fa anys. I, per acabar (*last but not least*), per donar vida a aquesta gran proposta artística i sobretot humana que és el text d'en Rafa Gallego, dedicat a unes dones extraordinàries, les *Kellys*. Tot plegat fa que hagi encarat aquesta producció com un projecte il·lusionant, ple d'emoció des de l'acceptació de l'encàrrec fins a dia d'avui, a les portes de l'estrena. Una emoció sincera que ens agradaria que s'encomanés a totes les espectadores i espectadors des de l'escenari.

Ha estat tot un honor poder treballar amb aquest equip extraordinari de persones plenes de talent, des de les cinc actrius: Eva Barceló, Pat Aguiló, Alícia Garau, Núria Fiol i Lluqui Herrero i l'actor Xavi Núñez, que m'han regalat moments de força, de sensibilitat i de compromís impagables, fins a tota la gent que ha participat en la producció, tant des del vessant artístic com tècnic, l'ajudantia de luxe de na Marga López i l'assistència del jove Miquel Aguiló. Sense tots ells, aquest espectacle no existiria. Amb tres professionals mallorquins també de luxe com en Pau Aulí al vestuari (la seva feina d'artesania i investigació ha estat impressionant), en Pere Campaner amb la composició musical, plena de sensibilitat, i amb l'aportació videoartística d'en Miquel Àngel Raió, bellíssima i impactant. Els catalans Kiko Planas a la llum i en Max Glaenzel i Josep Iglesias a l'escenografia han completat un autèntic *dream team*. La feina d'equip ha estat realment decisiva.

Però res de tot això no tindria gens de sentit (i de tant en tant, als assajos finals, no deixem de recordar-ho) sense pensar en les autèntiques protagonistes d'aquesta història: les *cambreres de pis*, aquestes dones intrèpides, valentes, lluitadores, treballadores incansables, que amb el seu esforç, la seva suor i la seva feina de "formiguetes" –com bé diu en Gallego en

Imatge presa durant un assaig a l'Auditori de Manacor

el seu preciós text– constitueixen tota una autèntica *brigada invisible* que és a la base d'un sistema que elles mateixes sostenen, com Hèrcules amb les columnes. Un sistema que, paradoxalment, les maltracta, o encara, les menysté i invisibilitza.

Quan vaig llegir *Kelly*, aquest text/ homenatge que en Rafa Gallego els ha dedicat, de seguida vaig notar que no podíem explicar aquesta història teixida de les "petites" històries de quatre cambreres de pis (na Rosa, na Nina, na Sara i na Sílvia) de manera "petita". Aquestes "petites dones" per a mi en realitat són *gegantes*, colossals, immenses. Per tant, m'havia d'esprèmer el cap, convèncer l'equip de producció i posar la creativitat de tot l'equip artístic per, amb els mitjans

que tenim, ser ambiciosos i intentar de fer un espectacle el màxim de potent possible. Per, també, treure els autors vius del país dels circuits del petit format i posar la reivindicació social i humana en els grans temples del teatre, com ara aquestes "joies de la corona" del teatre mallorquí: el Teatre Principal i l'Auditori de Manacor. Que les Kellys, que veiem cada dia netejant la bella moqueta i els seients de luxe de la platea i els balcons d'aquests dos teatres exposin les seves misèries, lluites i reivindicacions a crits *damunt aquests mateixos grans escenaris* em sembla, abans de res, ni més ni menys que un acte de justícia.

Podríem afegir, a més, el tema de la pandèmia, però això seria, si de cas, la continuació de la història que ara us contarem.

(In)visibles

Rafa Gallego, autor de *Kelly*

D'inici, semblava fàcil. Em bastava fer un poc de memòria, situar el retrovisor apuntant a qualche dia de l'estiu mallorquí dels anys vuitanta, per escriure sobre les cambres de pis dels hotels. La imatge m'hauria mostrat ma mare fent llits a corre-cuita i arribant a ca nostra rebentada.

Però aquell record necessitava actualitzar-se amb les veus de l'ofici en el present. I aquí hi entraren elles. Sara, Rosa, Silvia, Nina –que donen nom a les protagonistes de l'espectacle–, i Maria i Mercedes i d'altres, amb qui ja més de dos anys iniciarem, juntament amb l'artista Laura Marte, una feina reveladora que em va situar davant les seves reivindicacions com a col·lectiu, les seves reclamacions històriques, però també d'allò que són abans i després de fer una vintena d'habitacions i desenes de passadissos amunt i avall.

Kelly parla de lluita. I aquí no m'he amagat, he pres partit perquè no sabia, ni volia, ubicar-me en un lloc que remetés per res a l'equidistància entre la part de la cadena del turisme de masses que més se'n beneficia i l'esquena damunt la qual descansen aquests beneficis. Però l'obra també parla de dones, diverses, i de les seves pors, els seus desitjos, la seva força i les seves febleses; de batalles perdudes, empatades i guanyades.

No sé si és el retrat de retrats que he volgut fer o simplement el que m'ha sortit. En tot cas, el que em va acceptar des de l'inici Sergi Belbel. Amb ell, i això mai li ho he dit, vaig aprendre a estimar el teatre, només uns anys més tard d'aquells dies de canícula en què, molt de tant en tant, vaig acompanyar ma mare a l'hotel. Qui m'hauria dit que, dècades més tard, contariem plegats aquella història!

Ell, i la resta d'un equip artístic excepcional, han donat volum a un relat que comença i acaba amb elles, les *kellys*; una realitat invisibilitzada, que serà molt similar abans i després de la pandèmia, i sobre la qual hem volgut situar el focus; perquè es vegi què hi ha darrere el paradís que venem, perquè les vegin.

Mirar la realitat

Josep R. Cerdà, director del Teatre Principal

Una de les funcions més importants d'un teatre públic és donar veu tant a l'escriptura contemporània com a les temàtiques i històries que sorgeixen de la realitat més immediata. Amb aquesta producció volem complir els dos objectius, i posar en pràctica aquella idea que el teatre és el lloc al qual els ciutadans acudeixen a reflexionar i emocionar-se sobre allò que els afecta col·lectivament.

La rellevància del sector turístic a la nostra societat és una realitat que no sempre s'ha vist reflectida a la literatura dramàtica pròpia. I sobta que sigui així, ja que els problemes i conflictes derivats d'aquesta activitat econòmica i les seves conseqüències en la vida dels ciutadans formen part de les preocupacions més quotidianes i elementals de la societat mallorquina. Esperam que amb aquest muntatge puguem contribuir a donar protagonisme a les treballadores del sector de l'hoteleria, unes dones que han estat històricament la baula més feble i discriminada del negoci que, fins fa un any, era vist majoritàriament com una font de riquesa insubstituïble.

Aquesta és la primera vegada que un text de Rafel Gallego puja a escena amb la producció d'un teatre públic, després de demostrar el seu talent en formats breus i més alternatius que aquest. I això és bo, perquè significa que hi ha un camí per recórrer per als autors teatrals, i que aquest camí té el suport ferm de les institucions culturals del país. L'equip encapçalat per Sergi Belbel i format per un conjunt d'actrius (i un actor) de talent inqüestionable i un equip tècnic i de producció de primeríssim nivell és la garantia que aquest text arribarà als espectadors en les millors condicions.

El text de *Kelly* va sorgir de la 2a edició del programa de dramaturg resident del Teatre Principal. Actualment, aquest projecte s'ha ampliat (com la resta de les residències artístiques que es duen a terme als Centres de Creació col·laboradors del teatre) i durant el 2021 hi haurà dos autors que treballaran un text amb el suport i tutorització del teatre. Ens agradaria que la consolidació d'aquest model de suport a la creació servís per fer créixer el nivell i projecció del nostre teatre.

Tradició i avantguarda, de la mà

Pau Aulí, dissenyador de vestuari

Kelly planteja una problemàtica que fa molts d'anys que es perpetua a la nostra illa –i a d'altres parts del món–. Aquesta situació insostenible ens deixa una imatge de contrast entre la bellesa que oferim al turisme i les seves nefastes i poc atractives conseqüències.

En un exercici de metainfluència, el disseny de vestuari s'inspira en la idea o clixé del figurinisme teatral –paleta de color saturada, teles amb textura, grans dimensions–, però també en el codi hiperrealista del cinema social i documental. Aquestes dues referències, antagòniques entre si –com les dues realitats que el turisme ens deixa–, conviuen damunt l'escenari per crear una sèrie de figurins en els quals predominin la sastreria i les referències històriques, i que cerca recrear en el vestuari –i de forma conceptual– aquest contrast que el turisme ens deixa. Com a conseqüència, es presenten personatges que podrien ser a films de Cassavettes o David Lynch, i d'altres que surten directament del carrer, tangibles i amb una pàtina real. La idea de fer servir sastreria clàssica prové de l'oportunitat de tenir dos mestres com Ana Belén Cortés i Juan Cruz al taller. Alhora, simbòlicament, les dones usen americana i blazer, quan durant la història ha estat més una peça masculina.

Vestir les *Kellys* de forma única sense idealitzar-ne la imatge és difícil. Per aquest motiu, s'ha creat un imaginari propi que s'inspira en diferents moments de la història de l'uniforme del segle XX, des del *pichie* de les infermeres dels anys 40, passant pels manegots de treballar al camp, la falda de taules dels anys 20, el coll mariner o la *hoodie* i pantalons rectes actuals. Totes diferents i úniques, amb l'objectiu de fer-les protagonistes de la funció, com un *squad* de lluitadores.

Amb la intenció d'unificar els cinc figurins, s'ha dissenyat un teixit ratllat inconfusible que reuneix el morat de la lluita feminista juntament amb els colors habituals en l'uniforme: blau cel, blau marí, gris i blanc. Ha estat creat a Santa Maria del Camí per Teixits Bujosa. Les màquines, datades al 1850, varen necessitar 20 hores i 945 troques de fil tenyit manualment per produir els 50 metres necessaris per confeccionar les diferents peces. És un teixit tradicional de cotó que trobam habitualment a roba de pagesa i històricament a totes les cases de Mallorca.

Els personatges secundaris diferencien homes i dones a través de la paleta de colors. Els personatges femenins van tenyits d'una paleta càlida, amb una intensitat directament proporcional al caràcter i relació amb la causa feminista de cada personatge. Marta, que suposa la perspectiva de la peça, i que està lluny dels altres, va de verd naïf, el color de l'esperança. En contrast, els homes estan tenyits de la paleta de grisos, verds i blaus apagats i teixits tecnològics.

Les *kellys* ens aixecam amb la necessitat de visibilitzar la precarietat laboral en què vivim

Sara del Mar,
presidenta de la Asociación Kellys Unión Baleares

Som un col·lectiu totalment feminitzat, el percentatge d'homes que treballen com a cambrers de pis a Espanya és ínfim. Feim una feina mal vista, des de sempre això de fer net s'ha assignat tristament a les dones.

La lluita de les *kellys* ens ha duit a reivindicar rebaixes a la càrrega laboral, reconeixement de malalties professionals, jubilació anticipada, derogació de la reforma laboral o l'assetjament laboral, tant per *bossing* com sexual.

Les cambreres de pisos –això és la nostra categoria professional– hem anat incrementant la càrrega laboral al llarg dels anys sense que els sindicats hagin fet res per impedir-ho, hem passat de fer habitacions –la nostra feina– a netejar tots i cadascun dels racons de l'hotel, i això ha fet que les companyes de la neteja hagin anat desapareixent, com el faixí o el galant de nit, figures indispensables al departament de pisos.

La nostra jornada laboral a les Balears, segons el conveni d'hoteleria, és de 40 hores setmanals i 2 dies de descans. Enlloc no s'especifica quantes habitacions hem de fer netes cada dia, per la qual cosa molts d'empresaris oblidem que feim feina per hores, i no per habitacions, i es pensen que ens en poden fer fer 20, 30, fins a rebentar, sense ni tan sols poder anar al bany o menjar. Hem de *complir* amb la feina, una feina que sovint arriba a fregar l'exploació.

Voldria convidar molts d'aquests empresaris a pujar a les habitacions i que, en trobar la primera *Kelly*, li demanassin l'informe de feina, per ventura se'n durien una sorpresa.

Tenim malalties per mor dels moviments repetitius que feim durant la jornada laboral, i que s'agreugen amb el pas dels anys. Idò bé, tot i que en tenim qualcuna de reconeguda, ens trobam que les mútues no les accepten, perquè no estan incloses al Reial Decret 1299/2006. I, per això, ens deriven a la Seguretat Social. Això ens pren drets. S'han fet molts d'estudis de malalties els darrers anys, però seguim igual o pitjor.

Moment d'un assaig a l'Auditori de Manacor

No ens podem jubilar anticipadament com altres sectors, a pesar que la nostra feina i el ritme que implica perjudiquen la nostra salut i haguem d'anar de baixa laboral en baixa laboral per poder arribar a l'edat de jubilació. És més, ens trobam que ja no és als 65 anys, sinó que moltes no ens podem jubilar fins als 70. Nosaltres convidam tots aquells polítics que juguen amb les nostres vides a compartir una setmana de feina diària a qualsevol hotel i que ens diguin que hem de fer llits fins a morir sense poder optar a una jubilació digna. Aquest problema s'incrementa a les Balears, perquè per poder cotitzar aquests anys i amb l'eventualitat de les illes la majoria hauríem de fer feina dues vides per poder-nos jubilar.

Les *Kellys* exigim la derogació de la reforma laboral. El departament de pisos és l'espina dorsal d'uns hotels que ofereixen habitacions als seus clients. Per això, aquest servei no es pot externalitzar. I deim prou a l'assetjament que patim quan exigim els nostres drets, els mateixos drets que hem anat perdent al llarg dels anys.

La sororitat de les “kellys”

Mercedes Garrido Rodríguez
Consellera de Presidència, Funció Pública i Igualtat

La unió de les dones lluitant per la igualtat dona fruit, més tard o més prest. Amb la seva mobilització arreu d'Espanya, les *kellys* han visibilitzat el treball de les cambreres de pisos i les conseqüències per a la salut que té aquesta feina, i han incorporat la perspectiva de gènere a una professió feminitzada en la qual les normes de salut laboral generals no bastaven perquè les treballadores tenguessin una consideració justa.

Gràcies al seu activisme, la lluita pel reconeixement de malalties professionals de les cambreres de pisos ha aconseguit modificacions normatives que s'han incorporat a l'ordenament jurídic en matèria de salut laboral.

La lluita d'un col·lectiu de dones treballadores ha aconseguit també que la societat prengui consciència del servei que donen a la comunitat, en especial a indrets turístics com les Illes Balears.

Després de més de tres-cents anys i tres onades feministes per reivindicar, encara avui, una justícia social com és la igualtat de gènere, en aquesta quarta onada, la societat es fa ressò de la necessitat de sumar el saber i l'experiència de vida i els esforços dels homes i les dones per aconseguir un món més just,

en el qual la realització del potencial de les persones sigui font de benestar.

L'obra de teatre que es presenta aquí és una altra expressió de la creativitat d'aquest col·lectiu de dones que ens mostra que la sororitat entre les dones és tan important com a la revolució francesa ho va ser la fraternitat entre els homes. Les *kellys* han fet de la sororitat un eix per aconseguir la igualtat real d'homes i dones. Aquesta lluita es reflecteix a l'obra, que és realista i a la vegada té un sentit de l'humor irònic i subtil.

Tot i el que ja s'ha assolit, les *kellys* segueixen amb les seves reivindicacions i lluites per aconseguir avançar l'edat de jubilació, per prevenir l'assetjament sexual i defensar la conciliació de la vida laboral, familiar i personal, a més d'altres drets vinculats a les tasques que desenvolupen.

La lluita de les *kellys* és un exemple per a d'altres col·lectius de dones, i ho continuarà sent mentre no haguem assolit la igualtat real i efectiva a la nostra societat.

Ara ens toca gaudir de l'obra de teatre, demà seguirem amb la lluita per la igualtat de gènere.

Kelly, la cultura de l'activisme

Bel Busquets, vicepresidenta i consellera de Cultura, Patrimoni i Política Lingüística

La cultura ha servit històricament per visibilitzar realitats a les quals no hi tendríem accés sense una finestra creada adhoc per a mostrar-nos-les. Ha passat amb el cinema, la literatura i també amb el teatre. En aquesta ocasió, *Kelly* ens mostra una realitat tan propera, tan vinculada a la nostra terra i al turisme que pot sorprendre que hagi estat desconeguda fins fa relativament poc per al gruix de la població.

L'evolució d'aquesta obra és gairebé una paral·lelisme amb el moviment de les *kellys*, que han passat de ser un col·lectiu amb unes problemàtiques silenciades a estar present a l'actualitat, formar part de l'agenda política i a protagonitzar una gran producció del Teatre Principal que recorrerà diferents escenaris.

De fet, l'origen d'aquesta obra és *La brigada invisible*, un títol que al·ludeix a la unió d'aquestes dones i també a la invisibilització a la qual han estat sotmeses històricament. Amb *Kelly* es posa damunt l'escenari una història d'empoderament i sororitat que esdevé una forma més de la reivindicació d'aquestes dones. Les *kellys* han trobat en Rafa Gallego, autor de l'obra, un aliat en la seva lluita, que és també la nostra, la de la igualtat i d'unes condicions de treball dignes.

El Teatre, al servei de la cultura, obre també les seves portes a l'activisme i al tribut de qui amb els seus gestos canvia el món.

Missatge del Dia Mundial del Teatre 2021 27 de març

El Dia Mundial del Teatre fou creat per l'International Theatre Institut el 27 de març de 1962, quan es va obrir la temporada del Teatre de les Nacional a París. Des de llavors, cada any en aquesta data el World Theatre Day (Dia Mundial del Teatre) se celebra a escala mundial.

Una de les accions més importants d'aquest dia és la difusió del Missatge Internacional, a través del qual, per invitació de l'ITI, una figura de talla mundial comparteix les seves reflexions sobre el Teatre i la Cultura de la Pau. El primer World Theatre Day International Message fou escrit per Jean Cocteau. Enguany aquest honor ha recaigut en l'actriu britànica Helen Mirren i al Teatre Principal de Palma serà llegit per l'actriu mallorquina Neus Cortès.

Aquesta època ha estat molt difícil per a les arts escèniques i per a molts d'artistes, tècnics i artesans que han patit en una professió que abans ja estava carregada d'inseguretat.

Potser aquesta inseguretat constant els ha fet més capaços de sobreviure a la pandèmia amb enginy i coratge.

En aquestes noves circumstàncies, la seva imaginació s'ha pogut traduir en noves formes de comunicació creatives, divertides i emotives. Per descomptat, en gran mesura gràcies a Internet.

Els éssers humans s'han contat històries els uns als altres des que són a aquest planeta. La meravellosa cultura de teatre viurà mentre siguem aquí.

L'instint creatiu d'escriptors, dissenyadors, ballarins, cantants, actors, músics, directors, no s'apagarà mai i, en un futur molt proper, ressorgirà amb una energia nova i un nou enteniment del món que compartim.

Ja fris!

Helen Mirren, Regne Unit
Actriu

Teatre Principal

” Direcció Insular de Cultura
Departament de Cultura,
Patrimoni i Política Lingüística
Consell de Mallorca